

MĂNĂSTIREA DINTR-UN LEMN ÎN FILELE „REVISTEI DE ISTORIE BISERICESCĂ”

Dr. Gelu DAE¹

Toma Bulat s-a născut la 18 august 1887, în Tunari, jud. Dolj și a decedat la 12 mai 1979, în București.

A absolvit Seminarul „Central” (1899-1907), cu diferență de liceu la Craiova, apoi Facultatea de Teologie din București (1907-1911, cu licență în 1912).

Își ia doctoratul în istorie cu teza „La croisade de Nicopolis” în 1924 și în teologie cu teza „Personalitatea religioasă a lui Neagoe IV Basarab”, ambele la Universitatea din București.

Este profesor de istorie și geografie la Liceul „Alexandru Lahovary” din Râmnicu Vâlcea (1921-1926) și la seminarul „Sf. Nicolae” din același oraș (1921-1923). Ulterior este detașat ca profesor și director al școlii normale din Năsăud (1923-1924), profesor la Craiova (1926-1927), profesor de istorie bisericească medie și modernă la Facultatea de Teologie din Chișinău (1927-1941), apoi la cea din București (1941-1947).

A înființat și a condus revista „Arhivele Basarabiei” la Chișinău (1929-1939) și a fost unul din inițiatorii publicației „Arhivele Olteniei”, apărută la Craiova, și membru în comitetul de conducere între anii 1922 și 1943.

În continuare redăm o serie de documente legate de două dintre frumoasele mănăstiri care se găsesc în Vâlcea: Mănăstirea Dintr-un Lemn și Mănăstirea Surpatele, care au fost publicate de preotul Ion Popescu-Cilieni, în „Revista de Istorie Bisericească” nr. 2, în primul său an de apariție.

Teologul, profesorul, paleograful și muzeograful Ion Popescu-Cilieni s-a născut la 4 noiembrie 1906, în satul Cilieni, județul Romanați, ca fiu al cântărețului bisericesc Marin Popescu. A urmat cursurile Seminarului din Râmnicu Vâlcea (1919-1927), ale Facultății de Teologie din București (1927-1931) și ale Conservatorului de Muzică și Artă Dogmatică din Craiova (1939).

La 1 noiembrie 1933 a fost hirotonit ca primul diacon al Catedralei Mitropolitane „Sf. Dumitru” din Craiova (sfințită la 26 octombrie 1933), la 21 ianuarie 1940 devenind preot.

Preotul Ion Popescu-Cilieni a fost profesor de religie și muzică la Alba Iulia, Turnu Severin și Craiova (1933-1948), iar din anul 1948, profesor de istorie la Craiova.

A colaborat sau a îndrumat și organizat revistele „Arhivele Olteniei”, „Ramuri”, „Renașterea”, „Mitropolia Olteniei” sau „Vatra”.

„Revista de Istorie Bisericească” a fost înființată tot la Craiova, împreună cu profesorul universitar Toma Bulat - care a fost și primul ei director - în anul 1943, în propria sa casă de pe strada Madona Dudu nr. 64. Revista, tipărită cu ajutorul moral și material al Înalț Prea Sfințitului Nifon, Mitropolitul Olteniei, a editat documente referitoare la istoria bisericii.

Preotul Ion Popescu-Cilieni a obținut titlul de doctor în teologie

AȘEZĂMINTE MONAHALE ȘI LĂCAȘE DE CULT

cu teza „Învelișurile vechilor noastre bisericilor”, în anul 1945, apreciată cu „Magna cum laude” de academicienii Theodor M. Popescu și Nicolae M. Popescu.

A decedat la 4 noiembrie 1956, la Craiova².

* * *

„1815, Mai 22 – Banul Grigorie Brâncoveanu cere ca Domnul să orânduiască epitropi ai mănăstirilor Surpatele și Dintr-un Lemn pe arhimandritul Gherman Hurezeanu și pitarul Nica Vlădescu.

Prea Sfințite Stăpâne,

Din această alăturată copie, care după cea adevărată anafora a d-lui biv vel ban Grigorașo Brâncoveanu, întărită și cu luminată pecete a Măriei Sale lui Vodă, s-au scos din cuvânt în cuvânt, mai pe larg și cu îndestulare vei lua pliroforie Prea O Sfinția Ta, de care după poruncă și neapărata datorie a plecaților Prea O Sfinției Tale cerem ca după cum să va găsi cu cale și de cătră O Sfinția Ta, să ni să trimită prea sfânta și stăpânească poruncă cu povățuire în ce chip avem să facem urmarea ce ni să poruncește.

Iar sfânta blagosloveniia Prea O Sfinției Tale dă apurerea să ne umbreze și cu toată plecaciunea suntem ai Prea O Sfinției Tale prea plecați slugi.

815, August 6

Ghermanos Hurezanu, Nica Vlădescu, pitar. Ioan Gheorghie Caragea, voivod i gospodar zemli Vlahiscoe.

Cercetarea ce face dumnealui biv vel ban Gligorie Brâncoveanu prin această anafora, ca unu ce privește spre buna stare și ocârmuirea i întemeerea acestor două bisericilor, atât întru cele bisericesti cât și întru

cele politicești, fiind cu cale și cuviincioasă, o întărim Domnia Mea și orânduim pe mai jos arătații epitropi, hotărâm să facă urmare întru toate întocmai după mijlocul ce mai jos să arată.

815, iunie 10

[Pecetea domnească]

Vel logofăt

Prea Înălțate Doamne,

Între alte mănăstiri și schituri zidite și înzăstrate într-acest pământ, ce sânt făcute de către strămoșii miei, este una și Mănăstirea Dintr-un Lemn i Schitul Surpatelor din sud Vâlcea, care să lăcuesc amândoaă cu călugărița și fiindcă aceste lăcașuri sfinte s-au ocrotit dintru început de cătră neamul meu, acum dar pentru mai bună întemeerea stării lor, iar mai vârtos ca să poarte pă zi apurerea orânduiala sfințelor rugăciuni fără să mai amestece stărițile și călugărițele la cele politicești, în pricini dă judecăți și altele, nu lipsii printr-această plecată a mea anafora a arăta Înălțimii Tale că stărițile ce sânt acum orânduite din pricina robilor și altor slugi supuși, adese să supără cu felurimi de pricinuire și pâri deșarte, după rău năravul lor, dintr-a cărora pricinuire nu pot ocârmui precum să cuvine, ci ca să lipsască de acum înainte unele ca acestea care nu puțină dă răpănare aduc mănăstirilor și fiind locul depărtat, nu poci adese avea curată priroforie de ocârmuire și alte pricini ale mănăstirilor și stărițelor. Iar mai vârtos ca să să poată înfrâna acei rău răzvrătitori și călugărițele să-și caute de rugăciunea lor, precum sânt însărcinate după cinul călugăresc, mă rog Măriei Tale să să orânduiască prin luminată porunca Măriei Tale mai jos numiții epitropi, cari să fie îndatorați a avea purtare de grije

la toate cele ce privesc spre mai bună întemeerea și folosul acestor locașuri, adecă pentru cele bisericesti și duhovnicești ca să să urmeze nestrămutat o bună orânduială plăcută lui Dumnezeu și oamenilor, să fie însărcinat sfinția sa părintele arhimandritu și egumen mănăstirii Hurezul, chir Ghermano, carele după ce le va așăza toate după cum să cade, apoi să fie îndatorat pă toată luna a merge câte odată ca să vază de să urmează după cum le-au așăzat sau nu. Iar la cele politicești, adică ca să dea nizam robilor și altor supuși ai acestor mănăstiri ca fiecare să-și facă datoria sa cu cele de folos, cum și la nescarva pricini de judecăți pentru moșii, vii și altele, de să vor întâmpla, să fie însărcinat dumnealui biv vel pitari Nica Vlădescu îngrijitori și răspunzători în locul stăriților, care epitropi prin povățuirea și știrea Prea O Sfinției Sale Părintelui Episcop râmnicu, arhieru locului, acum mai întâi să fie destoinici a face catagrafie de toate lucrurile mișcătoare și nemiscătoare ale acestor lăcașuri pre cari să fie datori a le trimite la mine a să vedea și a sta în păstrare, apoi pă tot anu să fie datori a lua socoteala stăriților de toate veniturile ce iau de la moșii, vii și altele, din care scăzându-se cu cele ce vor cheltui, iarăși prin știrea numiților epitropi la trebuincioasele merementuri și alte cheltuieli, să trimită iarăși la mine a să vedea și a să însămna acele catastife; iar când vor vedea că stărițele nu ocârmuesc precum să cuvine, să fie datori pă datia a-mi înfățișa, spre a face îndreptarea cea cuviincioasă cu știrea și a arhierelui locului. Asemenea să și îngrijească epitropii ca împrumuturi de bani pe numele acestor mănăstiri sau vânzări de moșii cu arindă pe sumă mare de ani i schimburi de moșii, vii și țigani, să nu fie

volnice starițile nici numiții epitropi a face fără de știrea ctitorilor și a stăpânirii, pentru care a să urma și a să păzi această bună orânduială la aceste sfinte lăcașuri nestrămutat, rog pă Înălțimea Ta să bine voești a să întări aceasta anafora cu luminată pecetea Măriei Tale, iar anii Măriei Tale fie de la Dumnezeu mulți și fericiți.

815, mai 22, Grigorie Brâncoveanu

Această copie diind scoasă din cuvânt în cuvânt, întocmai după cea adevărată anafora, e întărită și dă cătră noi.

Gheorghie vel logofăt, 815, August 2°.

* * *

„1815, octombrie 18 – Banul Grigorie Brâncoveanu recomandă ca îngrijitori și epitropi ai mănăstirilor Dintr-un Lemn și Surpatele, pe egumenul Hurezeanu și pitarul Nica Vlădescu.

Io Ioan Gheorghie Caragea voevod i gospodar zemli Vlahscoie

Cu cale și cuviincioasă fiind anaforaua aceasta a d-lui biv vel banu Grigorie Brâncoveanu, primită este Domniei Mele. Drept aceia o întărim Domnia Mea și orânduim epitropi și îngrijitori ai acestor două mănăstiri pe cuviosul egumen Hurezeanu și pe pitaru Nica Vlădescu, ce ni se artă de d-lui banul destornici la ale economiei, temători de Dumnezeu și cu bun ipolipsis, ca să urmeze întru toate întocmai după orânduiala de mai jos arătată, care această orânduială a epitropiei pe mai jos arătatele două Mănăstiri, poruncim dumitale vel logofăt de țară de sus s-o faci cunoscută și iubitorului de Dumnezeu Sfinției Sale Episcopului Râmnicu.

1815, Octombrie 20, Vel Logofăt

Prea Înălțate Doamne,

Egumenul Hurezeanu și pitarul Nica Vlădescu, carii din luminată porunca Măriei tale au fost orânduți cercetători mănăstirii Dintr-un Lemn și mănăstirii Surpatele din sud Vâlcea, săvârșind cercetarea acestor mănăstiri mă înștiințeză trimițându-mi și catagrafiile ce au făcut de toate lucrurile mișcătoare și nemișcătoare, câte au găsit în păr la amândouă mănăstirile, afară din câte alte lucrări vor fi mai având aceste mănăstiri mai dinnainte sau în urmă vor fi mai agonisit după vremi, afieromate și altele, care acelea nu le-au putut dovedi orânduții cercetători, căci pentru mănăstirea Dintr-un Lemn nu le-au dat starița nici un catastih de perilavi a lucrărilor acestii mănăstiri, zicând că nici ei nu i-s-a dat când a intrat în stăpâni-

rea monastirii; acum și pentru mănăstirea Surpatele negăsindu-se acest catastih vechiu la mănăstire, decât cel cu care s-a orânduț cea de acum stariță de vro două luni de zile. Câte lucruri întru acest catastih se coprinde se află toate în păr la mănăstire. Starea acestor mănăstiri, arată numiții cercetători că este foarte proastă din neîngrijirea starițelor, zidurile înlăuntru și afară desvelite, stricate și dărăpanate, la a cărora meremet și dregere cu puțină cheltuială urmează a merge.

Moșiile netripisite și împesurate și date în arendă pe un preț foarte puțin, încât abia din venitul lor să întâmpină cheltuielile mănăstirilor, care moșii de ar fi fost pe mâini de om vrednic, iconom și cu durere de lucrurile mănăstirilor, ar fi îndoit venitul lor din care nu numai cele stricate și dărăpanate ziduri și acareturi ale mănăstirilor se putea drege și meremetisi, ci și alte clădiri din nou atât înăuntru mănăstirilor, cât și afară, să putea face spre adaosul venitului, spre podoaba și înfrumusețarea acestor mănăstiri, care sânt înzestrate de răposaii ctitori cu îndestule acareturi, pentru odihna și repaosul atât a celor ce vor locui întrânsele, cât și celor streini călători ce vor poposi la aceste mănăstiri. Și acum toate acele acareturi, moșii, vii și celelalte, bataliste, dezghinate și scăzute veniturile lor, încă multe din moșiile acestor mănăstiri, că numai sineturile lor se găsesc la mănăstire în păstrare, iar moșiile însteinate în stăpânirea altora și nici știute mănăstirilor de către niciuna din starițe, zicând că nici au auzit de numirile acelor moșii, nici s-au stăpânit vreodată de aceste mănăstiri. Mănăstirile acestea au și robit îndestul de la care pot să se folosească, nu numai cu banii din birul lor, ci și cu munca lor, având în trebile și slujbele mănăstirilor, ca să nu plătească simbrii pe la oameni streini să slujească mănăstirii, și cei mai mulți dintre acei robi să află răspândiți și în stăpânirea unora și altora, fără a îngriji vrana din starițele ce au fost după vremi a-i cerceta, a-i dovedi și a-i aduce la urma lor în stăpânirea mănăstirilor. În scurt toate lucrurile acestor mănăstiri, mișcătoare și nemișcătoare, după pliroforia ce-mi dau numiții cercetători, au ajuns la mare dărăpănare și scădere și cu puțină cheltuială trebuie a le îndrepta și a le aduce în stare.

Această însă scădere și dărăpănare acestor mănăstiri, nu numai mie ca unui ctitor îndestulă jale și mahnire îmi pricinuieste, ci și luminatului auzi al Înălțimii Tale poate să fie supărător și nesuferit, ca un oblăduitor cunoscut de toată obștea, iubitorul dreptății și firește pornit cu bun cuget spre ajutorul și îndreptarea sfintelor locașuri

ce cearcă asemenea valuri. Și fiindcă aceste două mănăstiri, de vor rămânea și de acum înainte tot în otcârmuire de starițe, nu numai că nu vor dobândi vreodată îndreptare, ci negreșit poate să ajungă și mai mare dărăpănare, am socotit de se va găsi cu cale și de către înaltă înțelepciunea Măriei Tale ca să orânduiască epitropi a câtor două mănăstiri, mai sus numiții cercetători, adică egumenul Hurezeanul, carele care omul cu frica lui Dumnezeu, cinstit, vrednic și bun, econom, cunoscut de cei din lăuntru din silința cu care s-au arătat în otcârmuirea mănăstirii Hurezului, aducând-o în stare lăudată, cu tot felul de dregeri și sporiri, din starea rea de tot proastă în care au găsit-o când s-au orânduit egumen la numita mănăstire; cum și pitaru Nica Vlădescu, carele este iarăși asemenea om cu frica lui Dumnezeu, cinstit și cu bun ipolipsis, cunoscut de toți, mici și mari ai părții locului, și amândoi împreună făcând zaptu acestei mănăstiri cu toate lucrurile mișcătoare și nemiscătoare să se osârghiiască dintru toată vârtutea a le îndrepta și a le pune în bună orânduială moșiile, a le deschide și a le spori venitul și câte să vor dovedi înstrăinate în stăpânirea altora a le face zapt pe ale mănăstirilor; acareturile și zidurile dinăuntru și de afară cele stricate a le drege, cheltuielile mănăstirilor cele de prisos și fără trebuință a le micșora, sâmbriile de la oameni netrebuincioși a le tăia și alte asemenea cheltuieli câte vor găsi că sânt necuviincioase se le sbodească cu totul, singuri să ție și catastișe, atât de veniturile mănăstirilor, cât și de cheltuielile ce vor merge într-un an, cumpănind ca totdeauna să prisosească venitul peste cheltuială, ca să poată agonisi capital pentru dregerea zidurilor celor dărăpănite și

stricate și pentru ale clădiri și înfrumusețări la mănăstiri, ce vor fi de folos și trebuincioase și pe tot anul să aibă a trimite asemenea catastișe și aici la mine ca să ia povățuirile cele cuviincioase, iar starițele să nu aibă amestec la nici un [...] al mănăstirilor de acum înainte, căutându-și după datoria canoanelor călugărești numai de cele spre folosul sufletului și de orânduiala slujbelor bisericesti și avându-și cele trebuincioase pentru hrana și odihna lor din iraturile mănăstirilor, mulțumind pe simbria ce se va găsi cu cale, că nici ipanghelia cinului lor nu le sloboade a avea grija cheltuielilor și a veniturilor și a se trepăda prin judecăți dintr-un loc într-altul pentru pricini de moșii și altele, arătând indestule cheltuieli, fără de a vedea mănăstirile vreun folos din trepedele și cheltuielile lor. Așiderea și maicilor călugărițe ce se află în mănăstiri locuind, să li se facă cuviincioasă orânduială de a fi ajutate și odihnite cu ale mâncării și alte trebuincioase după testamenturile ctitorilor, ca să fie în adevăr chinovion cu o petrecere liniștită și frățească între dânsese, dându-li-se de către orânduții epitropi și cuviincioasele duhovnicești povățuiri, spre a-și păzi datoria călugărească cu supunere și necontenită râvnă în slujbele bisericesti.

De aceea dar, mă rog, Măriei Tale să binevoești asupra acestor două vrednice de jale mănăstiri, a se orândui cu luminată poruncă aceste două ipochimene, egumenul Hurezeanu și pitaru Nica Vlădescu, epitropi și îngrijitori și nădăduiesc că prin otcârmuirea și vrednicia numiților, își vor veni aceste mănăstiri în stare păzindu-li-se și orânduile ctitorilor după cuviință întocmai, pentru care și Înălțimea Ta numindu-te ca un ctitor acestor mănăstiri, vei avea vecinica pome-

nire. Și anii Măriei Tale de la Dumnezeu mulți și fericiți.

1815, Octombrie 18, Grigorie Brâncoveanu⁵.

DINTR-UN LEMN MONASTERY IN THE PAGES OF „THE CHURCH HISTORY REVIEW”

The article presents documents regarding Dintr-un Lemn Monastery that were published in 1943, by priest Ion Popescu-Cilieni, in „The Church History Review”.

Keywords: Dintr-un Lemn Monastery, „The Church History Review”, Grigorie Brâncoveanu, Toma Bulat, Ion Popescu-Cilieni

NOTE

1 Autoritatea Feroviară Română.

2 Preot prof.univ.dr. Mircea Păcurariu, Dicționarul Teologilor Români, Sibiu, Editura Andreiana, 2014.

3 „Revista de Istorie Bisericească”, Anul I, nr. 2, iulie-septembrie 1943, pp. 102-103.

4 Lipsă text.

5 „Revista de Istorie Bisericească”, Anul I, nr. 2, iulie-septembrie 1943, pp. 114-117.